

Za pólnočným ÖVERTORNEÅ *sluncem*

Polární kruh: místo dostatečně exotické, zahalené tajemstvím a zmatenými představami, dostatečně vzdálené od domova i od již profláknutých cílů. Jako stvořené pro nevšední zážitky těla i ducha, říká **LENKA TOMSOVÁ**.

JE TO NEOBYČEJNÉ DOBRODRUŽSTVÍ: hodinky ukazují půlnoc a z nevelké vyvýšeniny, kterou ve zdejších poměrně placatém kraji nazývají kopcem, je vidět daleko do kraje, za lesy a jezera k obzoru, nad nímž se vynořuje obrovská žhavě zlatá koule. Slunce.

Každý rozumný člověk je tou dobou v posteli. Ne tak několik desítek nadšenců, kteří se právě vydali na celkem 140 kilometrů dlouhý čtyřetapový Pochod

polárního kruhu a po prvních deseti kilometrech prožívají zázrak nazvaný midnight sun, půlnoční slunce. Jsem v severním Švédsku, za polárním kruhem, kousek od vesnice Övertorneå. Není tu ledová zima, protože je červen – to se chodí přes den i v kraťasech a za pár týdnů už bude možné koupat se ve zdejších křišťálově čistých jezerech.

Když se řekne Švédsko, většině lidí se vybaví Stockholm – a dál už nic. Když se řekne polární kruh, každého druhého napadne zima, sníh, mráz – a dál už nic. Obě asociace jsou ovšem mylné. Švédsko má rozlehlý, nádherný, ale z turistického hlediska dosud skoro neobjevený sever. Kolem polárního kruhu je v létě teplo a dá se tam provozovat spousta příjemných věcí na souši i ve vodě. Nejpřitažlivější oblastí je více než 500 kilometrů dlouhé Tornedalské údolí rozkládající se kolem řeky Torne (finsky Tornio), nejdelsí volně tekoucí řeky v Evropě. Údolí leží na jih i na sever od polárního kruhu. Po pravdě řečeno, očekávání, že tady bude hodně zima, je docela namístě: kdo se podívá na mapu, zjistí, že největší část údolí leží ještě severněji než islandský Reykjavík. Příčinou, proč oblast není „více arktická“ (polární kruh je anglicky Arctic Circle), je teplý Golský proud. Přitéká z Mexického zálivu k severnímu pobřeží Skandinávie

a otepluje vzduch nad mořem, čímž mimo jiné zajišťuje v Tornedalském údolí horké léto.

Do údolí se můžete dostat ze dvou důvodů: buď tudy projíždíte na Nordkapp, nebo sem jedete cíleně kvůli zdejším možnostem (a třeba si na Nordkapp odskočíte...). Varianta číslo dvě je lepší: víc času, víc příležitostí, víc zážitků zhruba 3500 kilometrů od domova.

POCHOD POLÁRNÍHO KRUHU je raritou, na kterou se sjíždějí lidé z celé Skandinávie. Vede překrásnou krajinou Tornedalského údolí a koná se v týdnu před svatojanskou nocí. ▶

15

► Jdu, jdu a jdu. Deset kilometrů, dvacet, třicet, třicet sedm – cíl. První etapa je za mnou. Počáteční rozvernost vzala dávno zasvě, masáž na 20. kilometru byla správně načasovanou vzpruhou a přechod finské hranice vítaným rozptýlením před posledními třemi kilometry. Mám toho dost, a to jsem poměrně trénovaný chodec. Zítra mě čeká dalších 27 kilometrů, potom ještě 29 a nakonec etapa dlouhá 47 kilometrů. Celkem 140 kilometrů ve čtyřech dnech – to je Arctic Circle March, Pochod polárního kruhu, který se chodí v Tornedalském údolí na oslavu svatojanské noci. „Inspirovali jsme se v Nizozemsku, kde se již devadesát let koná uprostřed července etapový pochod Nijmegen Holland. Je dlouhý 160 kilometrů, má čtyři etapy a účastní se ho kolem 40 000 lidí,“ vysvětluje hlavní organizátor Sven Kostenius. Arctic Circle March se točí kolem polárního kruhu po

obou stranách švédsko-finské hranice. Letos tu jsou jenom Švédové, Finové – a jeden exot. Já. Nikdo nechápe, proč jsem přijela z Čech maširovat až sem. V některých

KDE VLASTNĚ JSME

Tornedalské údolí je součástí Laponska, i když jenom malou a okrajovou. Laponců žije dnes asi 60 až 100 000 a patrně nejznámější jsou kvůli sobům, které chovají. K typickým laponským suvenýrům patří sobí kůže, laponské kožešínové boty, výrobky z kůže (peněženky, kabelky, boty, kalhoty, šaty, bundy), pletené vlněné svetry a výrobky ze dřeva a paroží.

Sedět a jen se kochat. Krajina severního Švédska je úchvatná.

okamžicích to nechápu ani já sama. Například hned po druhé etapě, kdy se rozvaluji v sauně, v nohách mám 64 kilometrů a nevidím jediný důvod, proč bych měla šlapat dalších 76. Nebo při třetí etapě, kdy jdu zhruba deset kilometrů uprostřed komářího roje – trasa vede kolem močálovitých ramen řeky Torne. Nebo na 37. kilometru poslední etapy, kdy se spustil déšť, znavené pochodující pole se roztrhalo a proměnilo se v sólo jízdy, takže konverzace vázla. A také úplně poslední tři kilometry, kdy jsem měla všeho opravdu plné kecky. Postavení exota se v tuto chvíli vyplatilo: ulevovala jsem si hlasitým vykřikováním sprostých slov, kterým nikdo nemohl rozumět.

Takže proč? Na začátku byla zvědavost a touha po neobvyklém zážitku. Na konci poznání, že

těch 140 kilometrů stálo za to, protože jsem při nich viděla pořádný kus neskutečně půvabné přírody. Lesnatá krajina severního Švédska plná jezer je úchvatná. Hlavní atrakcí je řeka Torne, široká a jednou divoká, plná peřejí, jindy zase líná a klidná. S březovými háji podél břehů, z nichž tu a tam vykukuje chata. S loďkami rybářů lovících lososa k obědu. Se sluncem odrážejícím se na hladině. Sledujete scenerie, které svádějí k tomu sednout si a jenom se dlouhé minuty kochat. Pozorovat rybáře lovící nejen lososy, ale i štiky, okouny nebo lipany. Nebo jen tak meditovat.

Získáte i roztodivné zážitky. K nim patří třeba fakt, že jsem poprvé v životě potřebovala v půl druhé v noci sluneční brýle, protože mě oslňovalo slunce.

Absolvovat pochod je docela slušný fyzický výkon. O všechny statečné je ovšem královsky postaráno: doprovázejí je auta pořadatelů a nešetří se povzbuzením. V pravidelných intervalech je připraveno ▶

- občerstvení – buď jenom nápoje, nebo prostřený stůl s banány, pomeranči, rajčaty a okurkami, obloženými chleby, teplou borůvkovou a šípkovou polévkou (než mi řekli, že to je polévka, pila jsem ji v přesvědčení, že se jedná prostě o horký nápoj, hustý, sladký a lahodný) a nezbytnou kávou, kterou Švédové pijí vždy, všude, za všech okolností a ve značném množství.

V první a poslední etapě jsou na trase i maséři: a zatímco v první etapě je masáž milým rozptýlením, v poslední se stává záchranným kruhem. Celkem třikrát v průběhu poslední, nejdelší etapy rozloží maséři své emulze a hnětou unavené svaly na nohou. Někteří z účastníků pochodu využijí jejich služeb stoprocentně, najdou se ovšem i tací, kteří míjejí masérské stany s úsměškem. Dělají chybu! Po každé etapě je k dispozici sauna, v kteroukoli denní i noční dobu. Otužilci mohou místo do sprchy rovnou do jezera.

A když je poslední metr pochodu za vámi, svalíte se na břehu řeky Torne do pravé laponské chatičky na sobí kůže, z konvice na ohništi si naléváte kávu

SVĚTLO 24 HODIN DENNĚ

Polární den je velká přírodní atrakce. Den nekončí, stále je světlo a slunce svítí i o půlnoci, v jednu nebo ve dvě ráno (ale pozor, nehřejte!). Takzvané bílé noci jsou důsledkem vychýlené zemské osy. Severní polokoule se v červnu dostává do příznivé pozice největšího příklonu k Slunci, které po několik týdnů bez přestání ozařuje severní pól a přilehlé oblasti až k polárnímu kruhu. Turisticky nejužší hodinou je v tomto období půlnoc.

a jenom tak zíráte na tu krásu. A možná si pomyslíte: kdo by to byl řekl, Švédsko za polárním kruhem, a taková rozmanitost a půvab...

PO NÁROČNÉM POCHODU si každý zaslouží trochu romantického dobrodružství. Farma Wildmarkscamp AB v Kulmungi leží v posledním zbývajícím kraji divoké severské přírody, kde nejbližšími sousedy jsou losi, sobi a medvědi. Jezdí se sem z mnoha důvodů: lze tady prožívat návrat k přírodě v nejčistší podobě i návrat k sobě samému; můžete si vyzkoušet schopnost přežít v divočině za podmínek, v nichž žili naši předkové; rýžuje se tu zlato, chytají ryby a loví losi. Spí se na sobích kůžích v zálesáckém srubu z minulého století s ohništěm uprostřed. A chodí se do sauny.

Nevím, čeho je tady víc, jestli dobrodružství, nebo romantiky. Zkuste se oprostít od výdobytků civilizace, ponořit se do hloubi lesa a být odkázáni ►

► pouze na sebe a na okolní přírodu. Bez svých notebooků, mobilních telefonů a vysílaček. Je to jiné dobrodružství než rafting na divoké řece, ale pokud narazíte na medvědí stopy, může dostat nečekaný rozměr. Stejně tak když dokážete zapomenout na svou práci čekající kdesi ve středu Evropy – můžete se totiž setkat sami se sebou. V tichu okolní přírody, usazení na koňském hřbetě, máte jedinečnou příležitost naslouchat sami sobě. Objevovat už dávno zasuté i přicházet na nová řešení svých pracovních problémů. Když vás nic neruší, dá se vymyslet nevídané. Dobrodružství s romantikou jsou tady promíchané, cokoli zde podnikáte, má pečeť obojího.

V sedle lze strávit hodiny. Dostala jsem pohodlné kovbojské a na koňském hřbetě mi bylo nesrovnatelně příjemně než v komfortním autě, kterým jsem přijela. Škoda že posléze bylo třeba koně zase vyměnit a vrátit se do civilizace. Naštěstí tomu předcházely zážitky, jako například zlatě se lesknoucí stromy ve dvě ráno. Tytéž stromy byly o pár hodin později spóradaně zelené, protože slunce svítilo už jinam. Anebo

„S kilometry v nohou jsem se ptala sama sebe, proč tam vlastně pochoduju.“

večeře: sobí maso nakrájené na tenké plátky, upečené v železné pánvi přímo nad ohněm a pojídané vidličkou z čerstvě uříznuté březové větvičky.

Toto místo ani tyto zážitky nejsou pro každého, ocení je pouze lidé naladěni na stejnou strunu jako Anders Henriksson, jemuž kemp patří: milovníci přírody a koní. V Kulmungi se jezdí na koních rasy americký baškir, které Anders dovezl a dnes je chová i prodává. Říká se o nich, že jsou chytřejší než delfíni, silnější než losi, větší mazlíčci než koťata a věrnější než psi. Vyrždí prý více než velbloudi a podle Anderse jsou i nejobtížnějšími koni na světě: snesou mrazy kolem minus 40 stupňů a jsou schopni utáhnout sáňe na vzdálenost 120 až 140 kilometrů za 24 hodin bez krmení. Zimní hustá zkadeřená srst je chrání před mrazem a jejich kopyta jsou tak tvrdá, že se koně nemusí kovat.

MŮJ KAJAK JE prý velmi stabilní a nemusím se bát koupele ve vodách Torne, tvrdila průvodkyně, která pečovala o můj program. Mám jiný názor – snažím se prosadit návrat na pevnou zem, ale bez šance. Jsem tady přece kvůli tomu, abych si užila trochu adrenalinu a poznala, že na severu Švédska mohou dělat i něco jiného než okouzleně vzdychat nad krásou přírody. Bráním se: už jsem jezdila na koni, lovila ryby, stopovala medvěda a ušla 140 kilometrů. Marne... Čeká mě sjezd peřejí nedaleko osady Revonsaari (ale můžete si tu užít i procházkovou plavbu na klidnější vodě) a výlet na kole. Nejsm vodák. Řeka

MOST MEZI ŠVÉDSKEM A FINSKEM

je divoká a já se bojím jako snad nikdy v životě. Zřejmě i trochu ječím, ale je mi to nějak jedno. Stejně mě v tom hukotu nikdo neslyší. Kajak je asi opravdu mimořádně stabilní, protože jsem z peřejí pryč rychleji, než si možná přeju – klidnější voda je najednou nudná a pomalá. Naštěstí ne úplně, nese mě dál a musím jí pomáhat jenom trochu. Za půl hodiny jsem na moři v Haparandě. Pokračujeme dál na ostrov, kde je osamocená chata. Dá se tu přespat a přebývat i několik dnů, ale po nezbytné kávě pádlujeme přes záliv na břeh a autem se vracíme do Revonsaari. Paže mě bolí od nezvyklé námahy. Za odměnu můžu ještě chvíli na vodu, naštěstí do obyčejné pramice (jsou tu k dispozici i kánoe, ale zkoušet je nemusím...). Kánoe a kajaky jsou v Revonsaari raritou, Švédové na tyto sporty moc nejsou. Dali mi do ruky rybářský prut, ať něco chytím. Diletanty prý mají štěstí. Asi ano – k večeři máme čerstvého lososa! Spím v laponské chatičce na sobích kůžích, uprostřed hoří a hřeje

FACT BOX

Letošní Pochod polárního kruhu se koná v Tornedalském údolí 15.–19. června, pro méně zdatné je připravena varianta na 50 kilometrů. Startovné 100 eur zahrnuje ubytování i stravu, více informací na www.polcirkelmarschen.se.

Výchozím bodem cesty je chatový kemp Rantajarvi v městečku Övertorneå, který poslouží i jako záchytný bod při turistice v této oblasti, www.rantajarvi-camp.se. S sebou teplé oblečení, v noci bývá chladněji; ti, kdo šli pochod už několikrát, mívají v zásobě čepici a rukavice. Jinak

obvyklé turistické vybavení, nejlépe nepromokavé, protože nelze vyloučit přeháňky.

Informace o farmě Anderse Henriks-sona najdete na www.kulmungi.se pouze ve švédštině, ale Anders mluví také anglicky a německy.

oheň, stačí natáhnout ruku a přiřazovat polena. Zítra znovu dostanu k snídani lososa vytaženého z dřevěného sudu, kde se týdny marinoval; tenoučké plátky přirozeně šedého masa jsou největší lahůdkou pod půlnocním sluncem. Nebo ne? K obědu totiž budou steaky ze soba a to je také božská mana! ■

JAK SE TAM DOSTAT

Nejjednodušší letadlem. Tornedalské údolí začíná v místě, kde řeka Torne ústí do Botnického zálivu. Potom tvoří zhruba dvousetkilometrovou hranici s Finskem (která je zde ovšem zcela formální), takže jsou dvě možnosti leteckého spojení: Praha–Stockholm–Luleå nebo Praha–Helsinki–Kemi. Z obou koncových míst se potom pokračuje autem do Haparandy; z Kemi to je 16 km (po domluvě pro vás pošlou pořadatelé auto), z Luleå 145 km. Podél řeky Torne vede k severu kvalitní silnice.